

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВАУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 18 (665)

Субота, 1 мая 1948 года.

Цана 50 кап.

ПЕРШАЕ МАЯ

Сёння мы святкуем Першае Мая — дзень агляду баявых сіл працоўных усяго свету.

Сёння святая вяспі і сонца, святая нашых перамог і поспехаў.

Працоўныя ўсяго свету сустракаюць 1-е Мая ў абстаноўцы ўмацавання сіл дэмакратыі і паслаблення сіл імперыялізма і рэакцыі. На чале сіл дэмакратыі стаіць вялікі Савецкі Саюз. Ён пад кіраўніцтвам партыі Дзевяці — Сталіна заваяваў пераходныя поспехі ў ліквідацыі наступстваў вайны. У краіне кіпіць вялікая стваральная будаўнічая праца. Наш народ змагаецца за тое, каб пераўзыйсці даваены ўзровень прамысловай вытворчасці, будаўніцтва, узняць на высокі ўзровень сельскагаспадарку.

І ён здабывае перамогу за перамогай. Валавая прадукцыя ўсёй прамысловасці за I квартал 1948 года ўзраста ў параўнанні з першым кварталам 1947 года на 32 процанты, прычым прадукцыйнасць працы павысілася на 21 процант.

Соцыялістычная сельская гаспадарка змагла ў цяжкіх умовах пасляваеннага аднаўлення паказаць усё свае перавагі перад капіталістычнай сельскай гаспадаркай. У 1947 годзе сабраны ўраджай, роўны ўраджаям дзевяці даваенных гадоў.

Вялікія клопаты праўлялі і працягваюць партыя і ўрад аб росце добробыту і ўзняцці жыццёвага ўзроўню працоўных. Грашовая рэформа і адмена карткаў па харчовыя і прамысловыя тавары адыграла тут велізарную ролю. Рэальная заробочная плата рабочых і служачых у сярэднім павялічылася на 51 процант. Толькі ад зніжэння дзяржаўных рознічных цэн населенства атрымае ў 1948 годзе чыстую выгаду больш чым у 57 мільярдаў рублёў.

Гэты наступны поступ нашай совецкай краіны наперад, няспыняны рост народнага багацця і зможнага жыцця не грамадзян асабліва кідае ў вочы на фоне зніжэння ўзроўню прамысловай прадукцыі, росту беспрацоўя і пагоршэння матэрыяльнага становішча мас у імперыялістычных краінах. Там усё больш і больш расце беспрацоўе чалавека. Магнаты долара — з праўдзі Амерыкі — імкнуцца пасеці зерне рэакцыі на ўсім свеце. Керстаючыся багатамі, выкліканымі вайной, яны, пры дапамозе ілжэсоцыялістаў, стараюцца заняволіць народы Заходняй Еўропы, навізаць ім напалову фашысцкі і проста фашысцкі рэжым. Якія сродкі пры гэтым яны толькі не ўжываюць! Абцяжні падаткі і пагрозы скінуць атамную бомбу, раз'юшаныя агітацыя і дэманстрацыя свае сілы пры дапамозе флота і авіяцыі — усё гэта ўваходзіць у арсенал брудных махляроў з Уол-стрыт і іх барацьбе за сусветнае панаванне.

Але падліма падпальшчыкі вайны сустракаюцца ў Еўропе з такой магутнай сілай, як народы новай дэмакратыі на чале з вялікім Савецкім Саюзам, яны сустракаюцца са стойкасцю народных мас, якімі кіруюць перадавыя людзі нашага часу — камуністы.

Не глядзячы на ўсе формы шантажа, пагроз, заахочвання, жудыніцтва, ужытыя амерыканскімі імперыялістамі і іх чорнымі слугамі — заправіламі Ватыкана, у Італіі выступіла 8 мільёнаў мужных свядомых грамадзян (а іх у краіне значна больш!), якія прагаласавалі за народна-дэмакратычны фронт. Гэта вялікая перамога!

Вялікія поспехі маюць народы новай дэмакратыі — Югаславіі, Балгарыі, Румыніі, Чэхаславакіі, Польшчы. Пад кіраўніцтвам компартый працоўныя Цэнтральнай і Паўднёва-ўсходняй Еўропы стварылі неабходныя ўмовы для паспяховага развіцця на шляху да соцыялізма.

Такім чынам, камунізм са здані, якой ён некалькі блукаў па Еўропе, ператварыўся ў рэальную сілу, што змяняе жыццё, вядзе да шчасця многія краіны Еўропы. Глыбока праўдзіва гучаць словы таварыша Молатава аб тым, што «мы жывем у такі век, калі ўсе дарогі вядуць да камунізма».

У імперыялістычных і капіталістычных краінах наглядзецца заняпад асветы, навукі, культуры, мастацтва. У ЗША налічваецца 10 мільёнаў непісьменных і 20 мільёнаў малалісьменных. Агульнавядомы факт зацінвання літаратуры і мастацтва ў гэтай і іншых імперыялістычных краінах. Мэта іх твораў — адпавяць, прынізіць чалавека, абдуліць у ім найгоршыя, найбруднейшыя пачуцці нявініцы да другіх людзей, да іншых рас.

У Савецкім Саюзе вялікі росквіт асветы, навукі, літаратуры і мастацтва. У нашай краіне 30 мільёнаў дзяцей вучыцца ў школах, 1,670 тысяч юнакоў і дзяўчат у вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах, 100 тысяч чалавек складаюць армію навуковых работнікаў краіны.

Гістарычныя паставы ЦК ВКП(б) садзейнічалі новаму ўздыму літаратуры і мастацтва. На аснове барацьбы супроць апалітычнасці ў літаратуры і мастацтве і антынародных фармалістычных плыняў дасягнуты значныя поспехі ў паэзіі, прозе, драматургіі, музыцы, выяўленчым і тэатральным мастацтве. Присуджэнне Сталінскіх прэмій за 1947 год вялікай групе дзяржаўнай літаратуры і мастацтва з'яўляецца лепшым сведчаннем гэтаму.

Савецкая Беларусь — неад'емная частка Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Пospехі Савецкай Беларусі, дасягнутыя дзякуючы братняй дапамозе вялікага рускага народа і другіх народаў СССР, вядомы ўсяму свету. Савецкая Беларусь ідзе насустрач свайму трыццацігоддзю з новымі перамогамі ў справе аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі, у справе росту культуры. Увядзення ў строй магутнай прадпрыемства, паспяхова аднаўлення сельскай соцыялістычнай гаспадаркі. Присуджэнне звання Герояў Соцыялістычнай Працы Кухаравай, Шкурко, Калыску, Пайграй, Саўчыну, Стыку з'яўляецца сведчаннем новых перамог соцыялістычнай сельскай гаспадаркі Савецкай Беларусі.

Калгаснікі і працоўнае сялянства нашай рэспублікі ўжо ўступілі ў змаганне за паспяховае правядзенне веснавой сябы, за сталінскі ўраджай.

Агульнавядомыя дасягненні Савецкай Беларусі ў развіцці культуры, мастацтва, літаратуры. Присуджэнне Сталінскай прэміі Максіму Танку за кнігу «Каб ведалі», Заіру Азгуру за скульптурны партрэт Фелікса Дзяржынскага, К. Салнікава, Г. Глебава, Б. Платонава, Г. Ждановіча за патрыятычны спектакль «Канстанцін Заслонаў» будзе садзейнічаць далейшаму росту ідэйнага і мастацкага ўзроўню нашай літаратуры і мастацтва.

Асноўная задача савецкіх пісьменнікаў і дзяржаўнага мастацтва — выхаванне народа ў духу савецкага патрыятызма, непрымырнай нявініцы да гнілой культуры буржуазнага Захада і Амерыкі.

З вялікімі здабыткамі сустракае савецкая краіна свята працоўных усяго свету — дзень 1-га Мая. Гэтыя здабыткі дасягнуты дзякуючы мудраму кіраўніцтву вялікай партыі Леніна — Сталіна, дзякуючы волі, энергіі, розуму нашага геніяльнага правадыра таварыша Сталіна.

Няхай жыве 1-е Мая!
Няхай жыве наша Савецкая Радзіма!
Няхай жыве наш любімы правадыр і настаўнік таварыш Сталін!

Малюнак мастака Л. БОЙКІ.

ЗАГАД

Міністра Узброеных Сіл Саюза ССР

1 мая 1948 года

№ 18

гор. Масква

Таварышы салдаты і матросы, сяржанты і старшыні! Таварышы афіцэры, генералы і адміралы!

Сёння разам з усім савецкім народам Узброеных Сіл Савецкага Саюза святкуюць Першае Мая — дзень агляду баявых сіл працоўных усяго свету.

Савецкі народ сустракае ў гэтым годзе Першае Мая ў абстаноўцы новых перамог на ўсіх участках соцыялістычнага будаўніцтва, у абстаноўцы вялікага патрыятычнага ўздыму.

Дзякуючы самаадданай працы савецкіх людзей і правільнай палітыцы нашай вялікай партыі Леніна — Сталіна і нашага Урада, дасягнуты выдатныя поспехі ў барацьбе за ліквідацыю цяжкіх вынікаў вайны, у выкананні пасляваеннага пцігадовага плана і забяспечаны значны ўздым матэрыяльнага добробыту савецкага народа.

Народна-гаспадарчыя поспехі Савецкага Саюза ў пасляваенны перыяд зноў паказваюць усяму свету магутную сілу і неспрэчны перавагі нашага савецкага грамадскага ладу, нашай савецкай соцыялістычнай эканомікі.

Выконваючы праграму будаўніцтва камунізма, верныя сваёй палітыцы міра, савецкі народ і яго Урад не забываюць аб прошыках міжнароднай рэакцыі, накіраваных супроць нашай краіны і краін новай дэмакратыі, супроць справы міра ва ўсім свеце.

У гэтых умовах Савецкая Армія і Савецкі Ваенна-Марскі Флот, закліканыя забяспечыць бяспеку савецкага народа, павінны быць у пастаяннай баявой гатоўнасці і з чэсцю выконваць свой воінскі абавязак перад Радзімай.

Увесь асабовы склад нашых Узброеных Сіл абавязан настойліва ўдасканальваць свае ваенныя і палітычныя веды, авалодваць новай вайскавой тэхнікай, павышаць пільнасць і строга захоўваць воінскую дысцыпліну.

У сувязі са зменамі ў асабовым складзе Арміі і Флота, выкліканымі дэмабілізацыяй старэйшых узростаў, генералы, адміралы і афіцэры павінны асабліваю ўвагу аддаць воінскаму навучанню і выхаванню застаўшыхся на службе маладых салдат і матросаў, сяржантаў і старшых, прывіваючы ім баявыя традыцыі Савецкіх Узброеных Сіл, любоў да вайскавой службы і пачуццё гонару за высокае званне абаронцы Савецкага Саюза.

У прадстаячым летнім перыядзе вучобы — важнейшым этапе баявой падрыхтоўкі войск — усім вайсковым падраздзяленням, часцям, караблям, злучэнням і айскава-навучальным

установам належыць паспяхова выканаць пастаўленыя перад імі задачы.

Таварышы салдаты і матросы, сяржанты і старшыні! Таварышы афіцэры, генералы і адміралы!

Воіны, дэмабілізаваныя з радоў Узброеных Сіл! Вітаю і віншую вас з днём Першага Мая.

У адгук міжнароднага свята працоўных — ЗАГАДВАЮ:

Сёння, 1 Мая, даць салют у сталіцы нашай Радзімы — Маскве, у сталіцах саюзных рэспублік, а таксама ў Калінінградзе, Львове, у Хабараўску, Владзівастоку, у Порт-Артурі і ў гарадах-героях: Ленінградзе, Сталінградзе, Севастопалі і Адэсе — дваццацю артылерыйскімі залпамі.

Няхай жывуць герайны савецкі народ і наша магутная Радзіма!

Няхай жывуць Савецкія Узброеныя Сілы!

Няхай жыве наш Урад!

Няхай жыве наша Камуністычная Партыя!

Няхай жыве наш правадыр — вялікі СТАЛІН!

Міністр Узброеных Сіл Саюза ССР
Маршал Савецкага Саюза Н. БУЛГАНІН.

Кастусь КІРЭЭНКА

Быў для новай будоўлі вясновымі днямі
Сярод мінскіх руінаў расчышчаны пляц.
І праз міг ужо горад звінеў галасамі —
Галасамі падлеткаў:
— Тут будзе палац!
— Тут будзе палац! — кажа першы. —
Таму
Будзе гэта палац, што прыслала краіна
Чорнаморскі граніт свой і мрамур яму
І найлепшую цэглу з аршанскае гліны.

А для вокнаў шырокіх празрыстае шкло
Аж з-пад Гомеры везлі з праслаўленых цэхаў,
А жалеза яму Запарожжа дало,
А з рубінамі майстра з Урала прыехаў.

Будуць зоры, нібы над Крэмлём, тут палац, —
Вось чаму гэта будзе цудоўны палац!
А другі заспрачаўся: — Па-ўрым, сябры,
Скора ўстане таму аж да неба палац тут,

ПАЛАЦ

Што прыйшлі на руіны такія майстры,
У якіх цуды родзіць шчаслівая праца

Горад родны героі прыйшлі будаваць,
Што паставілі столькі ў жыцці гарадоў,
Што калі-б іх па краю пайшоў аглядаць —
Не агледзеў-бы пэўна за сотню гадоў.

Іхні сэрцаў святлом будуць зоры палац. —
Вось чаму гэта будзе цудоўны палац!

І яшчэ не таму. — кажа трэці, —
Будымак

Можна ўсюды і лядны і моцны злажыць.
А палац пабудуе таму тут краіна,
Што ў ім самы шчаслівы народ будзе жыць.

Будуць жыць у ім слаўныя паходаў салдаты,
Чый штандар праміністы шляхі азарыў,
Следзімы, шукальнікі песень крылатых,
Прыгажэйшага ў свеце жыцця ўладары.

Ім у далеч вякоў будуць зоры палац. —
Вось чаму гэта будзе цудоўны палац!

Галасы ўсё звяняць. А вясна паміж слоў
Над гранітам, што з самай зары шліфаваў,
І ўзлаваючы ў радасны звон малаткоў
Падымас, як гімн, над зямлёю працаўранай.

І прабаў раптам здзіўлены ўзняўся нямела
Над гранітам, што з самай зары шліфаваў:
Ад чаго гэта нібы ў вачах пацяпла
І высёлкай прамень на расніцах зайграў?

Слёзы? Мусіць што так. Але як яны ззялі
Тыя слёзы! Ніколі не ведаў такіх.
І ён склікаў дзяцей: — Вы ўсе праўду казалі,
Вы ўсе праўду казалі, мае дружбакі,

Але я адказаў-бы, што ўсё: і кілімы
Ніў жытнёвых, і ясны прастор веснавы,
І багаці, што мы здабылі для радзімы,
Гэта ўсё ёсць таму ў нас, што ёсць у нас вы!

І для вас будуць родным зоры палац.
І таму тут ўстане цудоўны палац!

ДА 30-годдзя БССР

Дзейна рыхтуюцца да святкавання 30-годдзя БССР маладыя мастакі Магілева. Мастак В. Панамароў працуе над тэматычным палатном «Вестка аб узнагародзе» і над сярэнім партрэтаў перадавікоў сельскай гаспадаркі вобласці. Яго работы будуць экспаніраваны на юбілейнай рэспубліканскай мастацкай

выстаўцы. Для гэтай жа выстаўкі рыхтуюць свае работы маладыя мастакі І. Салавей і Н. Федарэнка.

У горадзе рыхтуецца таксама абласная мастацкая выстаўка. У ёй прыме ўдзел 14 мастакоў вобласці. Выстаўка адлюструе культуру і гаспадарчы рост Магілёўшчыны за 30 год.

ПРЫВІТАННЕ СТАЛІНСКИМ ЛАУРЭАТАМ!

А. ЕСАНОВ

Заслужаная ўзнагарода

Я. ПАНАВІЧ

Таленавіты майстра сцэны

Тэатральная дзейнасць Канстанціна Мікалаевіча Саннікава пачалася ў родным горадзе Рагарае, а Гомельшчыне, у тэатры рускай драмы, якім кіраваў Барыс Праўда (пазнейшы адзін з блізкіх дырэктароў Рускага тэатра БССР). У гады рэвалюцыі прайшоў Саннікаў у беларускі тэатр, выступаючы ў 1918 годзе ў якасці актара Першага Беларускага тэатра драмы і камедыі ў Мінску, з імянаваннем яго фактычна і пачалося развіццё прафесійнага Беларускага савецкага тэатра. Усе сваё тэатральнае жыццё Канстанцін Мікалаевіч сфарміраваў у савецкім тэатры, у годны вышэйшага росквіту мастацтва, сацыялістычнага зместам і нацыянальнага стылям асабліва ў пераходны перыяд перадаваў у спятаклі Першага Беларускага тэатра «Рыск» Э. Ажэшкі (у ролі бядняка — сялянскага хлопца Пятрыка, 1920 год). Пасля сканчэння тэатральнага інстытута ў Маскве, разам з групай актараў у 1926 г. ён едзе ў Віцебск і працуе там у якасці актара і рэжысёра. Яшчэ ў студыйны перыяд тэатра імя Якуба Коласа (тады Другога Беларускага Дзяржаўнага тэатра) К. Саннікаў пачаў займацца пастаўшчынай работай пад кіраўніцтвам вядомага рэжысёра другога Маскоўскага Мастацкага тэатра В. Сымашэва.

У сваёй актёрскай працы Канстанцін Мікалаевіч заўсёды ішоў па шляху рэалістычнага мастацтва. Варта прыгадаць такія створаныя ім вобразы прадстаўнікоў савецкага народа, як Гадук («Разлом» Б. Лаўрэнава), адважны асоба («Мой друг» Н. Пагодзіна), Лавіцкі («Калі спавоўца пёў») Юр'ева, каб у гэтым уявіцца.

Праўда жыцця вышэй за ўсё была для Саннікава і ў яго рэжысёрскай працы. Ён заўсёды з вялікім захапленнем працаваў над сучаснымі п'есамі, якія адлюстроўваюць хваляючыя старыя савецкія рэалізацыі. Мы памятаем у яго пастаўкі такія савецкія спектаклі, як «Энтузіазм» Серабракова і Торвіда, «Авангард» В. Катаева, «Мой друг» Н. Пагодзіна ў трэцім дзяржаўным Беларускім тэатры, дзе Канстанцін Мікалаевіч працаваў мастацкім кіраўніком.

Але найбольш выдатнай аявай у творчым жыцці К. Саннікава з'яўляецца яго работа з беларускім драматургія над арыгінальнымі драматычнымі творами. Ведучы добра беларускі народ, з асцяродка якога ён выйшаў, К. Саннікаў правядзе ўсю сваю старыню амушчы жыццё. Для гэтай мэты ён наведвае самыя глухія куткі Беларускай вандруючых і калгасных тэатраў. К. Саннікаў здарыўся з працоўным і палюбіў іх сапраўдным пачуццём савецкага мастака.

Найбольш буйнай яго спробай у галіне рэжысёрскай працы над творами Беларускай драматургіі была праца над п'есамі таленавітага пісьменніка Эдуарда Самуіленка «Сяржант Дроб», паводле апошні «Творы Календэра», і «Пагібель воўка». Гэта вострая і актуальная творы, якія вырашалай важнейшыя палітычныя праблемы жыцця нашай рэспублікі. Абедзве п'есы заклікалі да класавай пільнасці. У драме «Сяржант Дроб» выкрывалася спроба заходне-еўрапейскіх капіталістаў перашкоджаць наступальнай хваляючай сацыялістычнай дзяржавы. У «Пагібель воўка» паказана жорсткая класавая барацьба на вёсцы.

У гады Вялікай Айчыннай вайны

яму давялося быць на фронце. На буйных, у перадавых частках фронту Канстанцін Мікалаевіч выступаў з баяным мастацкім словам. У сучаснаму тэатры з п'есамі А. Безыменскага і І. Френкеля Саннікаў напісаў фантасмы тэатральнага глядача «Наперад, на захад», які ім самім жа каў і пастаўлены. Гэты тэатральна-заваны канцэрт карыстаўся вялікім поспехам сярод савецкіх воінаў. Тут воль упершыню і зародзілася ў Канстанціна Мікалаевіча думка стварыць спектакль аб савецкіх патрыятах, адважных героях, смельчых беларускага народа, якія деля агонь і справы — перамогі над ворагам — не шкадавалі сваіх жыццяў.

Такой работай і з'явілася пастаўка спектакля «Канстанцін Заслонаў» А. Маўзона, над якой Саннікаў пачаў працаваць у вышэйшым Мінску. Ён аддаваў усе свае зноў, каб дапамагчы маладому драматургу ў стварэнні якаснага і цікавага драматычнага палатна, якое-б натхняла глядача, выклікала пачуццё гордасці, хвалявала савецкіх людзей і ўспяляла яшчэ большы сьлё і ўпэўненасць у магутнасці нашага народа. Ідучы па шляху стварэння героіка-рамантычнага спектакля, рэжысёр разам з аўтарам адмылі з п'есы некаторыя наліт дэтэктыўнасці, схематычна вяртаны сюжэта, а больш аярталі ўвагу на развіццё вобразаў савецкіх патрыятаў-партызанаў — Заслонава, рабочых. Рэжысёр настолькі шукаў сродкаў, каб зрабіць спектакль прэдыдзім і мастацка-пераканаўчым твора.

Жыццё мацней за ўсё. Таму пастаўшчык вынеца глябей вывучыць і адчуць яго. Разам з асноўным выкананнем спектакля Саннікаў едзе ў Оршу і там бліжэй знаёміцца з герайчым барацьбой асялоўнаў у тым зорага. Да дробязю вывучае, ён астаніны партызанскай вайны на падставе дакументаў і апаўданаў жытых сведак бабё. Усё гэта рабілася дзеля таго, каб «... у вобразе Заслонава і ў спектаклі паказаць ведлі духа нашага народа, уважрасць у памяці глядача герайчю барацьбу яго ў час Вялікай Айчыннай вайны», — гаворыць пастаўшчык аб сваёй працы.

Як рэжысёру, Саннікаву ўласнае шчыльнае, прастата і умелства глыбокага адчування жыцця. Таму ён ніколі не бикнецца высоўваць прыёмы сваёй пастаўшчы на першы план. Ён верыць у актара і даўрае яму ўсё свае задумы. Гэта яшчэ раз падкрэслівае, што сцэнічны вобраз заўсёды ён ставіцца на першы план. Так атрымаўся і ў гэтым спектаклі. Цэнтральнае месца адведзена станоўчым героям, жыццю народа, яго барацьбе, думкам і імкненням народным. Спектакль «Канстанцін Заслонаў» каштоўны тым, што ён ясны па сваёй ідэяльнай накіраванасці і мастацка дасканалы. У гэтым і заключаецца сіла сацыялістычнага рэалізма.

Мастацтва і талант Канстанціна Мікалаевіча Саннікава высока ацанены ўрадам і партыяй — ён ўзнагароджаны ордэнам «Знак Почета» і Чырвонай звызды, яму прысвоена званне заслужанага актара рэспублікі. Гэтымі днямі за пастаўку спектакля «Канстанцін Заслонаў» Канстанціну Мікалаевічу Саннікаву прысуджана Сталінская прэмія 2-ой ступені.

Выдатны скульптар

Заір Ісакавіч Азгур у другі раз адзначаны высокай ўзнагародай — яму прысуджана Сталінская прэмія за скульптурны партрэт Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага.

Грамадскі нашай рэспублікі з вялікай радасцю адзначае гэту палёку, тым больш, што высокая ўзнагарода супада з дваццаціпяцігоддзем творчай дзейнасці выдатнага скульптара.

Заір Ісакавіч нарадзіўся і вырас на Беларускай зямлі, у самай густыні вясня працаўдзяччага народа. З маленства ён палюбіў дрымуцьны бары, жытнёвыя палеткі, лясныя вады і акасітыя лугі роднай Віцебшчыны. Вялікай і моцнай любоўю палюбіў будучы мастак простага працоўнага чалавека, яго працу, яго песьні і лягяды. Гамбоўнае веданне жыцця, непарушная сувязь з народам дзядзюлі Заіру Азгуру ў будучым стварыць свае пудоўныя скульптуры, прэдыдзімы і ясныя, як і само жыццё.

Чварта веку творчай працы — гэты нямале. Ад фігуры жывага

«Лесуна», ад «Смутноўчага селяніна» да вобразаў Героюў Сацыялістычнай Працы, да вобраза вялікага Сталіна, — такі шлях прайшоў народны мастак БССР Заір Азгур. Ён спрабаваў свае сілы ў розных жанрах, але найбольшы поспех дамогся ў манументальнай скульптуры. І тут, перш за ўсё, эзліўся надзвычайнай правдасці Заіра Ісакавіча. Даволі сказаць, што за дваццаць пяць год творчай дзейнасці ён стварыў адных толькіх скульптурных партрэтаў калі даўшоў!

Пасля наведвання майстэрні скульптара, Максім Танк напісаў у сваёй вядомай вершы пра мастака, які «... забыўшы адпачынак, сон, Шлях жыцця свайго, як м'я кароткі, Ускрашае дзеі сваіх продкаў, Сілаў нашых герайчых дзёў». Такім мастаком і з'яўляецца Заір Азгур.

Яго не спакушаюць танныя эфекты, лёгкі поспех. Ён ведае, што сапраўдным творчым удачы прыходзяць у выніку цяжкай працы.

недастаткова ярка. Але ў выкананні Ждановіч ён робіцца нямерна больш значным. Ждановіч, які вялікі майстра, які мае за сваімі плячыма велізарны сцэнічны вопыт, здолета знайсці такія ўнутраныя і знешнія рысы выразнасці, якія зрабілі Ачо вельмі прадзіўны, усхваляваным рамантычным вобразам беларускай дзівіны, адданай свайму народу. Безумоўна, што работа артэста над вобразамі беларускіх жанчак — Марылькі, Насці і іншых, дапамагае ёй стварыць вобраз Ані. Ані — гэта новы вобраз, які якасна адрозніваецца ад папярэдніх. Для Ані няма пытання з кім змагацца і за што змагацца. Для яе ясна, што сучаснае і будучае — за савецкімі людзьмі. Восць чаму яна з усёй палымнасцю маладой натуры гаворыць Заслонаву: «Я замяню Аканіча. Усё, што ён не паспеў зрабіць, зраблю я, усё, што не паспеў знішчыць ён, знішчу я... каго ён не паспеў забіць, заб'ю я».

Сталінская прэмія, прысуджана І. Ф. Ждановічу, — заслужаная ўзнагарода актэсту, якая ўсё свё жыццё, усю сабе аддала справе служэння сацыялістычнаму мастацтву і савецкаму народу

Спраўды трагічны вобраз рускай дзівіны Веры мы бачым у спектаклі «Апошнія». Трагізм Веры — у крушэнні светлых чалавечых ідэяў, у пагібелі ўсяго высокароднага і светлага на ўмовах капіталістычнага грамадства. Гэты вобраз, створаны Ждановіч, з'яўляецца шчы абавязковым дакументам вялікай выкрывальнай сілы, накіраванай супроць старога капіталістычнага свету.

Многа год марыла і рыхтавалася Ждановіч да выканання ролі Джульеты. І воль, уршыце, перад глядачом паўстаў светлы вобраз Джульеты, якая была заўважана чыстай і высокароднай і таму пакінула свет няпраўды і чалавечаненіцы.

Адной з самых цікавых работ Ждановіч, які знаходзіцца ў плане яго творчых і ідэйных пошукаў, з'яўляецца вобраз Джульеты («Глыбокі карнін»). Вобраз дзівіны Ані ў п'есе «Канстанцін Заслонаў» вылісны аўтарам

АКТОР ВЯЛКАЙ ПРАЎДЫ

Другі раз атрымоўвае аявіце лаўрата Сталінскай прэміі народны актэст БССР Г. Глебаў.

Лёс гэтага выдатнага актэра шчыльна звязаны з тэатрам імя Янкі Купалы, хоць і не тут пачынаў Глеб Паўлавіч сваё жыццё ў мастацтве. Слэўны шлях прайшоў Г. Глебаў — сціплы, адданы прадаўнік на фронце тэатральнага мастацтва. Гэты шлях — ад статыста ў вандруючых трупях, ад удельніка бадета і выкананні невялікіх роляў, да прызнанага майстра сцэлы, мастацкага кіраўніка лепшага тэатра рэспублікі — з'яўляецца пераканаўчым доказама таго, што ў нашай краіне перамогшта сацыялізма адкрыты самы шырокі магчымасці для развіцця і росквіту талентаў з народу.

Талент Г. Глебава раскрыўся ў ролі Паўла Німіры (спектакль паводле п'есы Кузьмы Чорнага «Бяцкая чышчына», пастаўлены ў 1932 годзе), хівага і хітрага селяніна, у якім дробнаўласнік і інстынкты мацней за ўсё.

Шмат роляў рознага характару давялося сыграць Г. Глебаву. У яго творчым багажы такія вобразы з твораў рускай і заходне-еўрапейскай класікі, як «маленькі чалавек» Маргарытаў («Поэзія каханне» Астроўскага), дробны і базыльы драпежнік Чыгуноў («Ваўкі і авечкі»

Астроўскага), трагі-камічны скінара Гарпагон («Скупы» Мальера), дзе Глебаў бліскава прадмантраваў свае выдатныя камедыійныя магчымасці. Тут і прэдыдзімы вобразы савецкіх людзей з твораў сучаснай рускай драматургіі — Харытонаў («За тых, хто ў моры» Б. Лаўрэнава).

Тут і яркавыя, пераканаўчыя вобразы з твораў Беларускай драматургіі — нікічны Пустарыяў («Паўлінка» Янкі Купалы), зласлівы вораг рэвалюцыі і народа Харкевіч («Пагібель воўка» Эд. Самуіленка) селянін-бядняк Халімон («Партызаны» К. Крапівы) і сумленны, але базыльы Туляга («Хто смяецца апошні» К. Крапівы) — роля, якая дзакочуць выключнаму майстэрству выканання і надзвычайнай сіле мастацкага абгульнення зрабілася ў спектаклі галоўнай. Гэтая работа Г. Глебава была адзначана ў 1940 годзе Сталінскай прэміяй.

З асаблівай любасцю і цэпльнай актэром малое вобразы звычайных, простых, сціпых «маленькіх» людзей, здольных на вялікія справы. Гэтыя вобразы, асабліва бліякі актэрскай індывідуальнасці Глебава, найбольш удаюцца яму. Выключнаму поспеху пастаўкі «Канстанцін Заслонаў» нямала садзейнічала імяна тое, што ў гэтым спектаклі Глебаў стварыў высокамастацкі, пераканаўчы вобраз такога, на першы погляд непрыкметнага, «хівага» чалавека, савецкага рабочага — чышчыніка Кропі, які ў час найвялікшай небяспекі для свайго Радзімы становіцца на шлях партызанскай барацьбы з ворагам. Вялікая шчырасць, якой вызначаецца выкананне Глебава, глыбокае адчуванне ім праўды жыцця зрабілі Кропілю любімым вобразам нашага глядача.

Таленавіты камедыійны актэра Г. Глебаў валодае вялікім пачуццём гумару, майстэрствам знаходжання і умелага выкарыстання трапінай дэталі, ітананцыі, выразнага ў сваёй стрыманасці гэта, які надоўга запамінаецца. Але ніколі актэра не захапляецца знешнімі сродкамі сцэнічнай выразнасці як самазэтай. Гэтыя сродкі служаць актэру для найбольш поўнага і яркавага выяўлення ўнутранай сутнасці вобраза, унутранага яго зместу. Толькі таму так запамінаюцца вобразы, створаныя Глебавым, толькі таму яны так пераконваюць і захапляюць, што яны заўсёды поўныя ўнутранага жыцця, поўныя той мастацкай праўды, якая мае сваё крыніца праўду жыцця.

Т. БУШКО

Сцэна са спектакля «Канстанцін Заслонаў» у тэатры імя Янкі Купалы. На адмыку (злева — направа): Б. Платонаў-Заслонаў і Г. Глебаў-Кропі. Фота Г. Буганькі.

Характэрнай рысай Азгура з'яўляецца яго заўсёдашняе творчае незадаволенасць, няспынная пошукі манаументальнай скульптуры. І тут, перш за ўсё, эзліўся надзвычайнай правдасці Заіра Ісакавіча. Даволі сказаць, што за дваццаць пяць год творчай дзейнасці ён стварыў адных толькіх скульптурных партрэтаў калі даўшоў!

Пасля наведвання майстэрні скульптара, Максім Танк напісаў у сваёй вядомай вершы пра мастака, які «... забыўшы адпачынак, сон, Шлях жыцця свайго, як м'я кароткі, Ускрашае дзеі сваіх продкаў, Сілаў нашых герайчых дзёў». Такім мастаком і з'яўляецца Заір Азгур.

Яго не спакушаюць танныя эфекты, лёгкі поспех. Ён ведае, што сапраўдным творчым удачы прыходзяць у выніку цяжкай працы.

комунізма ўносіць свой ім'яны ўклад.

У розныя гады мастак стварае вобразы Маркса, Энгельса, Леніна і Сталіна. Ён робіць скульптурныя партрэты Фелікса Дзяржынскага, Кагановіча, Свердлава, Орджалікідзе, Горкага, Маснікова — выдатных сцэноў нашай Радзімы.

У дні Вялікай Айчыннай вайны, калі савецкі народ абараняў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў не толькі сваю зямлю, але і культуру, і спадчыну, і свае гістарычныя традыцыі, і славу продкаў, Азгур стварае вобразы выдатных дзёўчой мінулага. Гэту працу ён працягае і пасля вайны. Пахажскі, Ваграціён, Барклай дэ Толі, Скарына, Гаркуша, Васілёк Мінікі і шмат іншых слухных продкаў нашага народа вылеплены таленавіты мастак. Бронзавыя бюсты Ваграціёна і Барклай дэ Толі будуюць устаноўлены на Баравіцкім полі.

А побач з гэтымі гістарычнымі фігурамі Заір Азгур стварае партрэты нашых герайчых сучаснікаў: Маршала Савецкага Саюза Ракасоўскага, генералаў Яроманкі, Даватара, Лелюшкі, Радзімыча, двойчы Герою Савецкага Саюза Грыцаўда і Малодчага, Герою Савецкага Саюза Смядэчкова, Талаліхіна, Гастыля, Сільніцкага, Казлова, Бумажкова, бацькі Міная і шмат іншых.

Да гэтага спіса трэба дадаць бюсты Багушэвіча, Цёткі, Купалы, Коласа, Вядулі, Чорнага, Аляксандраўскай, Міхалюка, многіх кампазітараў, артэстаў, вучоных. Гэта даўка не поўны пералік усіх прац Заіра Ісакавіча, але і ён красамоўна сведчыць пра вялікі творчы размах мастака, пра яго шырокі дыяпазон, пра яго хваляючую прагу да творчасці, пра яго высокародную мету — усё-

шляху паказа станоўчым герояў у мінулым і сучаснасці: Грынеў, Нязнамаў, Агнёў; другая — у сатырычным выкрывці адмоўных персанажаў: Зёлкі, Быкоўскі.

Праца актэра ў Першым тэатры — гэта ўпарты і настолькі шлях безупынай вучобы і работы над сабою на ўдасканаленню актэрскага майстэрства.

Тонкі і ўдумлы майстра сцэны, Б. Платонаў вызначаецца ў актэрскай калектыве Першага тэатра сваім добрым мастацкім густам, культураю і выдатным пачуццём меры і такту.

За дваццаць сем год працы ў тэатры перад глядачом прайшла цэлая галіяры адменна створаных Платонавым мастацкіх вобразаў; усе яны зачаравалі глядача сапраўдным актэрскай жыццём на сцэне, сваім багатым унутрым зместам, тонкім артэстычным выкананнем. Сюды трэба аднесці вобразы Нязнамава ў «Без віны вінаватыя» А. Астроўскага, Грынева ў «Капітанскай дачы» па А. Пушкіну, Патра ў «Апошні» М. Горкага.

Пямчотны, закаханы, лірычны, але мужны і стойкі Грынеў у выкананні Платонава імячыны патычным натхненнем пушкінскага генія і хараства. Імклівы і палымны Карло-Ван-дэр-Нот у «Флаўрыя» — вынаваецца трагічным тэмпераментам. Неўрастычны Пётр у «Апошні», кволю юнак, які адчувае сваю немінучую пагібель; у гэтай ролі Платонаў псіхалагічна-востра раскрывае ўнутраны свет Патра. Наршыце, Нязнамаў у «Без віны вінаватыя» — гэты класічны вобраз чулай, але бургарскай душы, якая востра навадыць дзвудушынасць, паказаны актэрам з уласнай для яго манерай глыбокага ўнутранага адчування героя і яркім вонкавым яго выяўленнем у імклівых, раптоўных рухах і паводзінах, з хуткай змяно настрояў. Гэта-ж пазней Барыс Платонаў выкарыстоўвае, праўда, у няпоўнай меры, у «Поэзіі каханні» А. Астроўскага ў вобразе Нікалая Шаблова.

Станоўчы герой нашага часу з ярка выяўленымі валамі якасці, прышчыповасцю, непрыкірасцю і шырокім круглаглядам у сваім імкненні наперад — выдатна ўвасоблена Платонавым у вобразе маладога таленавітага генерала Агнёва ў п'есе А. Карнейчука «Фронт».

Значнае месца ў творчасці Б. Платонава займае група створаных ім камедыійных вобразаў. Не ўхіляючыся ад рэалістычнага ўвасоблення сваіх герояў, Платонаў з выключнай артэстычнасцю і пачуццём меры выкарыстоўвае сатырычныя прыёмы і часам нават гротэск. Апошніе ў поўнай меры адносіцца да паказа лана Быкоўскага ў камедыі Янкі Купалы «Паўлінка».

Найбольшым камедыійным блыскам і вострай сцэнічнага малюнка ў выкананні Барыса Платонава вызначаецца вобраз Зёлкіна ў камедыі-сатыры К. Крапівы «Хто смяецца апошні». Нікудышны навуковы супрацоўнік і адменны падзельні кар'ерыст, Зёлкіна жыве больш абав'яцельскімі плёткамі, чым навукаю, і як флюгёр, больш доўгім і тонкім носам увесь час ловіць напамар ветру. Блізкім да выключна свайго «герою» ў вострай мастацкай карыкатуры, актэра дамагаецца шырокага абгульнення ў гэтым вобразе, правільна накіроўваючы пачуцці глядача да асуджэння і барацьбы з падобнымі тыпамі ў жыцці.

Даве творчыя ліні выразна вызначаюцца ў актэрскай дзейнасці Платонава. Першая з іх ідзе па шляху паказа станоўчым герояў у мінулым і сучаснасці: Грынеў, Нязнамаў, Агнёў; другая — у сатырычным выкрывці адмоўных персанажаў: Зёлкі, Быкоўскі.

Праца актэра ў Першым тэатры — гэта ўпарты і настолькі шлях безупынай вучобы і работы над сабою на ўдасканаленню актэрскага майстэрства.

Тонкі і ўдумлы майстра сцэны, Б. Платонаў вызначаецца ў актэрскай калектыве Першага тэатра сваім добрым мастацкім густам, культураю і выдатным пачуццём меры і такту.

За дваццаць сем год працы ў тэатры перад глядачом прайшла цэлая галіяры адменна створаных Платонавым мастацкіх вобразаў; усе яны зачаравалі глядача сапраўдным актэрскай жыццём на сцэне, сваім багатым унутрым зместам, тонкім артэстычным выкананнем. Сюды трэба аднесці вобразы Нязнамава ў «Без віны вінаватыя» А. Астроўскага, Грынева ў «Капітанскай дачы» па А. Пушкіну, Патра ў «Апошні» М. Горкага.

Пямчотны, закаханы, лірычны, але мужны і стойкі Грынеў у выкананні Платонава імячыны патычным натхненнем пушкінскага генія і хараства. Імклівы і палымны Карло-Ван-дэр-Нот у «Флаўрыя» — вынаваецца трагічным тэмпераментам. Неўрастычны Пётр у «Апошні», кволю юнак, які адчувае сваю немінучую пагібель; у гэтай ролі Платонаў псіхалагічна-востра раскрывае ўнутраны свет Патра. Наршыце, Нязнамаў у «Без віны вінаватыя» — гэты класічны вобраз чулай, але бургарскай душы, якая востра навадыць дзвудушынасць, паказаны актэрам з уласнай для яго манерай глыбокага ўнутранага адчування героя і яркім вонкавым яго выяўленнем у імклівых, раптоўных рухах і паводзінах, з хуткай змяно настрояў. Гэта-ж пазней Барыс Платонаў выкарыстоўвае, праўда, у няпоўнай меры, у «Поэзіі каханні» А. Астроўскага ў вобразе Нікалая Шаблова.

Станоўчы герой нашага часу з ярка выяўленымі валамі якасці, прышчыповасцю, непрыкірасцю і шырокім круглаглядам у сваім імкненні наперад — выдатна ўвасоблена Платонавым у вобразе маладога таленавітага генерала Агнёва ў п'есе А. Карнейчука «Фронт».

Значнае месца ў творчасці Б. Платонава займае група створаных ім камедыійных вобразаў. Не ўхіляючыся ад рэалістычнага ўвасоблення сваіх герояў, Платонаў з выключнай артэстычнасцю і пачуццём меры выкарыстоўвае сатырычныя прыёмы і часам нават гротэск. Апошніе ў поўнай меры адносіцца да паказа лана Быкоўскага ў камедыі Янкі Купалы «Паўлінка».

Найбольшым камедыійным блыскам і вострай сцэнічнага малюнка ў выкананні Барыса Платонава вызначаецца вобраз Зёлкіна ў камедыі-сатыры К. Крапівы «Хто смяецца апошні». Нікудышны навуковы супрацоўнік і адменны падзельні кар'ерыст, Зёлкіна жыве больш абав'яцельскімі плёткамі, чым навукаю, і як флюгёр, больш доўгім і тонкім носам увесь час ловіць напамар ветру. Блізкім да выключна свайго «герою» ў вострай мастацкай карыкатуры, актэра дамагаецца шырокага абгульнення ў гэтым вобразе, правільна накіроўваючы пачуцці глядача да асуджэння і барацьбы з падобнымі тыпамі ў жыцці.

Даве творчыя ліні выразна вызначаюцца ў актэрскай дзейнасці Платонава. Першая з іх ідзе па

Выдатны скульптар

Заір Ісакавіч Азгур у другі раз адзначаны высокай ўзнагародай — яму прысуджана Сталінская прэмія за скульптурны партрэт Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага.

Грамадскі нашай рэспублікі з вялікай радасцю адзначае гэту палёку, тым больш, што высокая ўзнагарода супада з дваццаціпяцігоддзем творчай дзейнасці выдатнага скульптара.

Заір Ісакавіч нарадзіўся і вырас на Беларускай зямлі, у самай густыні вясня працаўдзяччага народа. З маленства ён палюбіў дрымуцьны бары, жытнёвыя палеткі, лясныя вады і акасітыя лугі роднай Віцебшчыны. Вялікай і моцнай любоўю палюбіў будучы мастак простага працоўнага чалавека, яго працу, яго песьні і лягяды. Гамбоўнае веданне жыцця, непарушная сувязь з народам дзядзюлі Заіру Азгуру ў будучым стварыць свае пудоўныя скульптуры, прэдыдзімы і ясныя, як і само жыццё.

Чварта веку творчай працы — гэты нямале. Ад фігуры жывага

рэт Фелікса Эдмундавіча — вялікі дачок савецкага народа.

Не глядзячы на тое, што Азгур лепш надзвычай шмат, ён ніколі ў сваіх працах не паўтараецца. Ён заўсёды імкнецца знайсці і падкрэсліць найбольш характэрныя рысы чалавека, уласцівыя толькі дадзенаму герою. Азгур адкідае дубляжныя рысы (часамі вельмі спакуслівыя для мастака). Ён не баіцца, што яго абываюцца ў аднабокасці, і смела раскрывае толькі лепшае, што ёсць у чалавеку — яго інтэлектуальнасць, высокароднасць, мужнасць. Мастак нібыта гаворыць глядачу: «Вось лепшае, што ёсць у гэтым чалавеку — бары з гэтай прыклад.

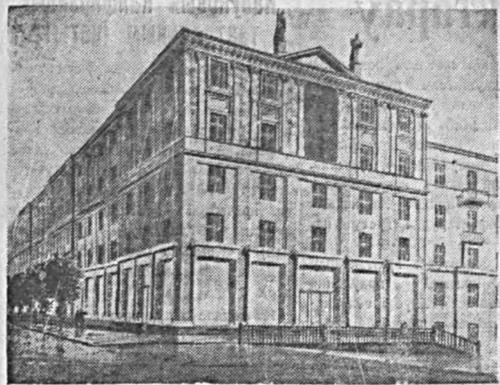
Любоў да савецкага чалавека, захапленне яго справай і подлігамі — прывабнейшы рысы творчасці Заіра Азгура. Адгэтуль і вынікае рамантычная прыўзняцце чалавека нашых дзён, якую мы бачым ва ўсіх апошніх творах мастака.

Асобна трэба адзначыць скульптурны партрэт Ф. Э. Дзяржынскага, уладасцены ў 1948 годзе Сталінскай прэміяй. Вобраз слаўнага рыхтара рэвалюцыі даўно вабіў да сабе Заіра Азгура. Ён ляпў буют Дзяржынскага ў 1933 годзе, але гэта праца тады яго не задаволяла. Новы парт-

Імя Канстанціна Заслонава зрабіла сімвалам партызанскай мужнасці, гераяма і адданасці сваёй радзіме. Гэтае імя жыве ў народзе, і слава аб ім з кожным днём расце.

НОВЫ МІНСК

(Гутарка з М. С. АСМАЛОЎСКІМ — начальнікам Кіраўніцтва па справах архітэктуры пры Совеце Міністраў БССР)

Дом навуковых работнікаў гор. Мінска (праект архітэктара Л. Баталава).

Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

Пімен ПАНЧАНКА

СВОЙ ГОРАД

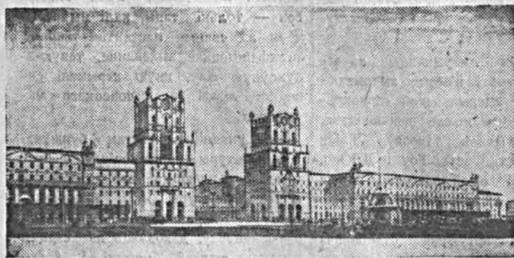
Вайна, вайна! Гул апошніх боек...
 Гадзіны зацінхаваных вятроў і зарніц...
 Свае гарады ўспаміналі з любоўю
 Салдаты, стаміўшыся ад заграіці.
 Дзе гэта? У Будапешце ці Вене
 Ты мару, таварыш, пра дзень і час,
 Як прыздеш дамоў па праспект Руставей!
 І скінеш ранец паходны з пляча?
 І ты, мой дружа, таксама ведаў:
 Зацінхаваных на плашчах барліўскіх бой —
 І зноў ты сустрэнешся з конікам медным
 І зноўдзеш родны дом над Нявой.
 Я рад за вас быць. Я вам не зайдзюсіць.
 І вы суцэннімамі не абражаці мяне,
 Каалі: чакай, прыедзем у госці
 У слаўны Мінск, як вайна міне.
 Хоць ведалі: некуды покуль ехаць,
 Ведалі: зор трапяткія раі,
 Што ззяла над нашым пятым паверхам,
 Спуюліся ўніз, да самых руін.
 Шчасліва, хлопцы! А я, каб і каменя
 Не засталася ад Мінска, сюды
 Вярнуся ўсеброўна-б, каб сваімі рукамі
 Падмуркі класіі, садзіць садкі...
 Сто шрых дажджоў адвінела. Зноўку
 Па мінскіх плашчах ідзе вясна.
 Будучына Ляхука і Камароўка,
 Пяе над піаю тугае сасна.
 У горах друзу — машыны рыканыя.
 У рыжым пыле — муляроў галасы.
 На свежых сценах кідае ранне
 Хвары сонечнае красы.
 Гучаць маторы: добрая справа
 Цягу нацы і ботон мысіці!
 Добрая справа — здабыць сабе права
 Званне «мінчанін» горда нацыці!
 Ведаю: ёсць гарады на свеце,
 Якія захаваны аж да дзір.
 Мы Мінск не горым за іх нашым дзеям
 У спадчыну аддадзім.
 Такі, дзе сэрцу не будзе песня.
 Такі, дзе падружачь сады і мурі,
 Дзе самыя лепшыя нашы песні
 Не будуць змаўкаць ад зары да зары.

Аляксей ПЫСІН

ТРАНТАРЫСТ

Дыміцца цеплынёй ралла,
 Над ёй гракі з усёй акругі.
 Дном залатым цябе, зямля,
 Зрабілі залатыя рукі.
 Кладзецца па пугамі след
 Шырокая роўнай паласою.
 Падумаў трактарыст:
 — А дзед
 Араў свой шнур-аагон
 Сахою.
 У шырыню быў шнур той менш,
 Як трактару паставіць колы,
 Ды толькі з нараджэння
 Меж толькі з нараджэння
 Не бачыў трактарыст ніколі.
 Яго прэстор — ары, ары —
 Па далёгад,
 За далёгадам.

За працу ўсе свае дары
 Зямля спаўна аддасць аратым.
 Будзе матор,
 Араў юнак,
 І мае клопату ён мала,
 Што з небасхілу за большак.
 На адпачынак сонца ўвала.
 Пражэктар сонца замяніў,
 І кожны, хто з дарогі гляне,
 Убачыць, што гектары ніў
 Не зирокам, а святлом засламя.
 А юнаку — пражэктар мар
 Дзень новы азаруў іскрава:
 З дуброваў гэтаю у рад
 Пшаніца ўстане неўзабаве.
 І кожны колас будзе варт
 Не толькі ў сноп,
 А ў герб дзяржавы.

Так будзе выглядаць прывакзальная плошча будучага Мінска. Той, хто прыедзе ў квітніую сталеу орданаснай Беларусі, убачыць перад сабой шырокі плац і велічымі будынкамі, якія будуць упрыгожваць наш горад.
На здымку: праект прывакзальной плошчы (аўтар—архітэктар Л. Рубаненка).

Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

— Будуўнічы сезон у разгары, — ведамі нашаму карэспандэнту тав. Асмалоўскі. — Асабліва гэта відань у Мінску, на участку Совецкай вуліцы, забудовай якой больш усёго будуць займацца нашы будуўнікі ў гэтым сезоне. Групоўчэ адвойныя малаткі, раўнуоцца будуўнічыя пляцоўкі, закладаюцца фундаменці. Знішчаюцца руіны, і на іх месцы неўзабаве мы убачым новыя дамы, якія ўпрыгожаць нашу сталіцу. — Тав. Асмалоўскі разгортнае перад намі праекты будучых будынкаў, планы асобных участкаў Совецкай вуліцы і глядзячы на чаржыжэ, з захваленнем пачынае апавідаць.

— У мінулым годзе адбыўся кон курс на лепшы праект забудовы Совецкай вуліцы — цэнтральнай магістраля горада; быў адабраны апошні праект члена-карэспандэнта Акадэміі архітэктуры СССР архітэктара М. Парусніківа. М. Парусніку з'яўляецца магістральным архітэктарам па забудове Совецкай вуліцы. Цяпер зацверджаны тэхнічныя праекты дома навуковых работнікаў (архітэктар Л. Баталава), які будзе пабудаваны на участку Совецкай вуліцы паміж Урыцкага і Валадарскага. У маі пачнецца будуўніцтва гэтага дома.

Далей на участку ад вуліцы Урыцкага да Комсамоўскай, насупроч нядаўна пабудаванага адміністрацыйнага будынка, ужо вызначаны межы знаворных спен жылога будынка на 113 кватэр, які будзе будавана па праекту архітэктара М. Парусніківа. На гэтай пляцоўцы ідзе ўжо ажыўленая работа: кааюцца катлаваны пад фундамент, пладуецца двор, падрыхтоўваецца будуўнічы матэрыял; ужо прывезены бутавы (біты) камень для фундамента і цэгла, якой хопіць прыблізна на два паверхі дома.

Ад Совецкай вуліцы да стадыёна «Дынама», што змяшчаецца па вуліцы Кірава, праходзіць Комсамоўская вуліца, шырыня якой будзе 46 метраў. Гэты кавалак вуліцы пасярэдзіне ўпрыгожыць бульвар імя Дзяржынскага. Пачатак сквера з боку Совецкай вуліцы акэнтуюцца двама невялікімі вежамі, якія знаходзяцца па вуглах жылых дамоў. Размяшчэнне вежы адміністрацыйнага будынка, жылых дамоў, па вясі сквера і акэнтуюцца вуглоў жылых дамоў створаць адзіную архітэктурную кампазіцыю на гэтым праежку вуліцы. У цэнтры пачатку сквера будзе ўстаноўлены помнік Ф. Э. Дзяржынскаму (скульптар З. Азгура).

На участку паміж Комсамоўскай і Ленінскай вуліцамі, побач з адміністрацыйным домам, праектуецца жылы дом гарадскога жыллёвага Кіраўніцтва на 133 кватэры, а насупроч — жылы дом аўтазавада на 117 кватэр (аўтар праекта — архітэктар Г. Баданаў пры кансультацый архітэктара М. Парусніківа). Ужо заканчваюцца аскіныя праекты і паралельна ідзе распрацоўка тэхнічных праектаў, якія павіны быць закончаны ў маі, і ў канцы гэтага-ж месяца пачнецца будуўніцтва гэтых дамоў. Цяпер на ўчастках ідзе падрыхтоўка будуўнічых пляцовак, яны расчышчаюцца ад друзу, раўнуоцца.

Побач з домам гарадскога жыллёвага Кіраўніцтва па Совецкай вуліцы, на праежку паміж Комсамоўскай і Ленінскай, у бягучым годзе распачалося будуўніцтва Універмага, паводле праекта архітэктара Р. Гегард і Л. Мінері, а насупроч на другім баку Совецкай вуліцы, праектуецца будынак Дзяржаўнага банка, паводле праекта архітэктара М. Парусніківа.

Цэнтральную плошчу насупроч гарадскога сквера паміж вуліцамі Энгельса і Чырвонаармейскай абкружаць будыны Дома Урада (дзе размешчана Совет Міністраў і Вярхоўны Совет БССР), драматычны тэатр імя Янкі Купалы і іншыя. Тут-жа будзе ўзвышацца маанумент Перамогі. Насупроч знаворнай часткі сквера, які выходзіць на Совецкую вуліцу, будуць знаходзіцца нізкія гранітныя трыбуны з цэнтральнай урадавай адкрытай дожай у сярэдзіне. На гэтай плошчы будуць адбывацца дэманстрацыі ў дні рэвалюцыйных свят.

Цяпер фарсіруецца распрацоўка праектаў забудовы Цэнтральнай плошчы на падставе матэрыялаў конкурса, праведзенага ў пачатку 1948 года з удзелам раду буйных архітэктараў краіны і нашай рэспублікі.

Старая Совецкая вуліца была крывой, таму што ў мінулым год Мінск будавася без пана і ўліку агульнага ансамблю цэнтральных магістраляў. Цяпер крывізна на праежку ад адміністрацыйнага дома да Дома Урада ліквідуецца. Новая Совецкая вуліца будзе шырыняю 48 метраў, з іх — 24 метры — праездная частка, па 12 метраў тратуары. Па абодва бакі вуліцы пасадзяць дрэвы.

Ужо цяпер, на участку ад Валадарскай да Комсамоўскай вуліцы, пачалася ўкладка бартавых каменна будучага тратуара. Вядзецца падрыхтоўчая работа па адводу трамвайных ліній з Совецкай вуліцы. Па Совецкай будуць курсіраваць тралейбусы. Як толькі будуць зняты трамвайныя лініі, адразу-ж пачнецца выраўніванне Совецкай вуліцы.

Калі вуліца будзе прамая, дык нават ад Дома Урада кожны убачыць 10-павярховую вежу, што ўзвысіцца над дамамі трактарнага заводу, які будзе пабудаваны на рагу Доўгабродскай і Совецкай. Вежа не толькі ўпрыгожыць дом, але ў ёй размесціцца і кватэры.

Новы Мінск будзе ўвесць у зеляніне. Совецкая вуліца вырашана жываціна, з адступленнямі (курдынерамі) ў глыбіню вуліцы ад асобных дамоў, з зелянінай перад імі, з прыгожымі агарожамі. На Цэнтральную плошчу, насупроч будучага тэатра, будзе выходзіць зялёны масіў парка, аж да самай ракі Свіслачы.

Рака Свіслач значна зменіцца. Яе рэчышча зробіцца шырокім і мисгаводным — узровень вады ўзнімецца, берэгі архітэктурна ўпрыгожана.

За поўкруглай плошчай у бок вуліцы Пушкіна, з левага боку, будуюцца буйны жылы дом трактарнага заводу, па праекту архітэктара А. Брэзнава. Закончаны і зацверджаны праект цэлага квартала жылых дамоў трактарнага заводу, якія змясціцца па правы бок. Квартал уключае ў свой комплекс чатыры жылыя дамы, дзіцячы сад, катэдзі. Гэты квартал абмежаваны наступнымі вуліцамі: Совецкай, Доўгабродскай, Фрунзе і Омскім завулкам. Квартал спрактаваны маладымі архітэктарамі Л. Рыманіным, Н. Шпігельманам, Л. Гафо і М. Бралдзецкім.

Па праекту М. Рыманскага і Г. Баданава на вуліцы Пушкіна рэканструюцца будынак Беларускага палітэхнічнага інстытута, які змяшчаецца ў курдынеру (наглябленні) і будзе аддзелены ад вуліцы Пушкіна прыгожай агарожай. Цэнтр яго вырашаны масіўкалонным парцікам. Гэта будзе цэлы ансамбль, які зойме плошчу каля 10 гектараў. Ансамбль будзе складацца з крпусоў — гаюльнага навуцальнага (які ўжо рэканструюецца), гіратэхнічнага, хімічнага, тэхнічных майстэрняў, павільёна машын, студэнцкага інтэрнаці і трох жылых дамоў. Увесь ансамбль будзе знаходзіцца паміж вуліцай Пушкіна і Лагойскім трактам.

На другім канцы горада да Цэнтральнай часткі вакзала будзе падыходзіць шырокая азеляненая вуліца з пяціпавярховымі дамамі, забудаванымі паводле праекта члена-карэспандэнта Акадэміі архітэктуры СССР архітэктара Рубаненкі. Перад вакзалам будзе разбіты сквер з партэрнай зелянінай, з прыгожым фантанам і залітай асфальтам прывакзальная плошча.

Такім будзе наш новы Мінск.

Жыллы дом работнікаў Мінскага трактарнага заводу (праект архітэктара А. Брэзнава).

Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

Антон БЯЛЕВІЧ

МАЙ-СОНЦА

На свеце на белым мяне не было,
 Май крочму праз горад, ішоў праз сало,
 Да радасці клікаў, знаў царскі астрог,
 Быў пядам абвешан гэпных дарог,
 Праз гора, праз цэмуру ішоў ён да нас.
 Спаткаўся я з маем у радасным часе:
 Над ганкам над школьным шумеў яго сцяг,
 Ляцеў ён крылаты над намі ў прасяг.
 Май слаў нам пад ногі зялёны мурог,
 Каб мы не калолі жарствой босых ног;
 Каб аёшка за маем ісіці нам было,
 Каб наша юнацтва, як май, расцвіло.
 Ды толькі вайна наш спыніла радой,
 Мы выйшлі на бітву з-пад бацькаўскіх страх.
 Пайшлі мы ў акапы, пайшлі мы ў лясы,
 Не чулі мы звону блакітнай касы,
 Бо кулі звінелі, гарматы гулі,
 Ды ўсе-тэкі з маем мы ў дружбе жылі.
 У краі партызанскі, праз вогненны бой,
 Да нас ён прыходзіў спыжынкай глухой,
 На самай высокай шумеў ён сасне:
 — Не згніць вясне,
 Не згніць вясне!
 І гнеў ён прыносіў і веру ў душу.
 У сэрцы, май родны, цябе я маю.
 Гарыць будзе ў сэрцы твай вогненны сцяг,
 Пакуль яно біцца не змоўкне ў грудях.
 І хай сабе змоўкне, — не згасне май там:
 У сынава сэрца яго перадам!
 Ад сэрца і ў сэрца май пройдзе такім,
 Як краем праходзіць зялёным майм;
 Праходзіць — не выцер ён пату свайго,
 У понеде боты сагоня яго,
 Ад кулі не згаў ішчэ ран яго сцяг,
 Прыметны пагоўны сляды на плячах.
 Не цвемат чаромух, не пухам ракіт,
 І фарбай і валіай ён сёння пакрыт,
 І стан свой абвіў ён папружак-пільой,
 Цагляным званіць і пахне сасной.
 Па рэках вясновых май гоіць плыці,
 Вароты раскрыў ён у век залаты.
 І рады ён міру, спакою, але —
 І порах і кулі трымае ў ствале,
 Хай знавоць пра гэта заўжды чужакі...
 Май пройдзе вясёлым свабодна ў вкці!
 Сцяг яго ў небе, ніём маікі,
 Паказваюць людзям да радасці шлях.
 Жыві, май любімы, і слаўся ў вкккі!
 У гул твай вясновы кідаю свой снёў,
 Каб ты над сусветам свабодна шумеў!

Анатоль АСТРЭЙКА

КАЛГАСНЫ РАНАН

Быццам вугалькі датлелі зоры
 І апалі на зямлю расой.
 З-за поўсвета, з-за густога боу
 Сонца выкаціла каласо.

Пырсулі, як залатыя ніці,
 Прамяні па ўзорнай гары.
 Ні адной хмурынкі на блакіце,
 Ні павеву ветру на двары.

І смугу ад парнасці вільготнай,
 Што палеткі зацягнула ў дым,
 Цэдзці, нібы малако, ахвотна
 Першым лісцем травы і сяды.

Не па ральсе,—жаўруковым звоне
 Разам з сонцам ажывае двор.
 Першымі з хлявоў выходзяць коні
 На вясёлы вадапойны збор.

Разам з брыгадзірам звеняць
 Аглядаюць кожны плуг, лямех.
 І дзіцяты, хлопцы маладыя
 Сыплюць, як зірны на жорны,
 Смях.

Праварае старшыня задані,
 Каб не аблытаў хто за час
 Начынеўшы зраніць
 Ходзіць, ходзіць па калгасе
 Раніце, раніце.

Апусцеў двор. Цышыня нямаю
 Легла зноў, памтвая расой.
 А ўсё сонца вышай падымце
 Залатое каласо.

Вы бачыце на здымку Совецкую вуліцу будучага Мінска паводле праекта архітэктара М. Парусніківа. На першым плане, па правым боку, — цэнтральны ўнівермаг, жылёвы дом і пабудаваны ўжо адміністрацыйны будынак.

Фотарэпрадукцыя Г. Бугаенкі.

Пацуццё сучаснасці

М. МОДЭЛЬ

У дні Вялікай Айчыннай вайны з выключнай сілай раскрылася самахварная любоў савецкіх людзей да сацыялістычнай Радзімы. У суровыя дні змагання з крываваым гітларызмам з найбольшай паўнаотай выдзіліся выдатныя рысы новага чалавека, які выхаваны партыяй Леніна—Сталіна, мужнасць гэтага чалавека, непахіснасць яго волі і гатоўнасць аддаць сваё жыццё за перамогу над ворагам.

Высокародныя савецкі патрыятызм і партызан у тыле нямецкіх акупантаў на бессмяротныя подзвігі. Толькі ў савецкім грамадстве, якое мае сваёй асновай не расавы ці нацыяналістычныя забавоны, а глыбокую адданасць і вернасць народа сваёй савецкай Радзіме, братніце супрацоўніцтва працоўных усіх нацый нашай краіны (І. Сталін), магла вырасці такая магутная сіла, што нанесла фашызму сакрушальны ваенны і маральна-палітычны удар. Асабліва савецкага патрыятызма надзвычай ярка вызначыў Уладзімір Маякоўскі, які пісаў:

...главное в нас
 это — наша страна Советов,
 Советская воля,
 Советское знамя,
 Советское солнце.

Герой спектакля «Канстанцін Заслонаў» — нашы сучаснікі, палымныя патрыёты, людзі мужнай савецкай волі, якія высока неслі сцяг грамадзяніна краіны Советаў у самыя небяспечныя і суровыя дні жыцця Радзімы. Яны змагаліся за тое, каб савецкае сонца вечно пасылала свае гарачыя прамяні на нашу зямлю, каб яно асвятляла людзям вялікай сацыялістычнай дзяржавы і ўсяму чалавецтву шлях да камунізма.

У сэрцах гэтых людзей гарэў нягасны агонь чыстых і высокародных ідэй ленінізма, пудоводнай зоркай на іх царскім і слаўным шляху быў геній самага чалавечнага чалавека на зямлі, геній вялікага Сталіна.

Героізм, Канстанціна Заслонава, Зоі Касмадзіянскай карэным чы-

нам адрэзніваецца ад мужных учынкаў людзей мінулых эпох. Такага масавага патрыятызма яшчэ не ведала гісторыя чалавечтва.

Велічынна, поўная гарачай любві да свайго народа подзвігі Канстанціна Заслонава, яго імкненні, сіпласць натуры, знайшлі матхнае ўаабавленне ў сцэнічным вобразе, які стварыў Б. Платонаў. Гэты вобраз вызначаецца выключнай цэльнай і шчырасцю.

Каліжытэ тэатра імя Я. Купалы здолеў прадуў жыццё пераліць у высокамастацкія сцэнічныя вобразы. Герой «Канстанціна Заслонава»: Кропля — Г. Глебаў, Аня — І. Ждановіч, Сцяпан Крушына — У. Дзядзькош, Аканіч — Б. Уладзімірскі і іншыя — людзі рознага душэўнага складу і жыццёвага вопыту, з'яўняцца агульнай яванісцю да фашысцкіх цемрашалаў. Гэтая нянавісць загартоўвала волю савецкіх людзей.

Здаровы мастацкі густ пастаноўшчыка спектакля К. Санікіна накіроўваў творчую думку маладога здольнага драматурга А. Маўзона. Пастаноўшчык дапамог аўтару вызваліцца ад штучнага пафасу першага вершаванага варыянта п'есы, ад уяўнай тэатральнасці дэтэктыва. Чулы да новага і свежага ў мастацтве, узбагачаны выдатным вопытам плёнага супрацоўніцтва з Эдуардам Самуіленкам над п'есамі «Пагібелі воўка» і «Сяржант Дроб», Канстанцін Санікаў сваім майстэрствам рэжысёра рэалістычнай школы садзейнічаў выпяўненню ўспрымаецца, як захалляючая кніга, напісаная аб велічынх подзвігах савецкіх людзей, разлічаная на шырокія колы глядачоў. Гэты спектакль, вольны ад фармілістычнага «навартаства», пабудаваны і яго «адваротнага боку» (А. Жданав) — натуралізма і прымітыва.

Спектакль «Канстанцін Заслонаў» успрымаецца, як захалляючая кніга, напісаная аб велічынх подзвігах савецкіх людзей, разлічаная на шырокія колы глядачоў. Гэты спектакль, вольны ад фармілістычнага «навартаства», пабудаваны і яго «адваротнага боку» (А. Жданав) — натуралізма і прымітыва.

Добры мастацкі густ і больш-

шыкая прычиповасць дамагагі Санікаву і артыстам С. Бірылу (Гуга Хірт), П. Іванову (Нейгауз) паказваць ворага такім, якім ён быў у сапраўднасці, не раздуваючы уяўнай «магутнасці» фашыстаў, але і не змяшчаючы сур'ёзнай небяспекі, што неслі гітлераўцы савецкаму народу, небяспекі, аб якой папярэджаў таварыш Сталін у сваёй прамове 3 ліпеня 1941 года. Баратца Заслонава з Нейгаузам, з Гуга Хіртама—высокародная, прычиповая, драматычна напружаная барацьба, у якой заўсёды перамагае розум, думка, вытрыманасць і вялікае сэрца Заслонава. У глыбокім сцэнічным раскрыцці істотных прычынаў гэтай перамогі выявілася сталасць талента Платонава.

Сталінская прэмія — узгарола за творчую ўдачу, разам з гэтым абавязвае каліжытэ тэатра імя Янкі Купалы яшчэ лепш змагціцца за мастацтва, «зольнае задавольніцэстэтычнае запатрабаванні і мастацкі густы савецкіх людзей, а гэтыя запатрабаванні і густы вырасілі надзвычайна» (А. Жданав).

З пункту погляду гэтых высокіх эстэтычных запатрабаваніяў, спектакль «Канстанцін Заслонаў» не з'яўляецца яшчэ зусім безаганым. Поруч з выдатнымі вобразамі Заслонава, Кроплі, Ані, Сцяпана Крушыны, вобраз Корана недастаткова раскрыты ў п'есе і ў спектаклі. Увогуле партыйнае кіраўніцтва партызанскім рухам у спектаклі паказана даволі цымапа і недастаткова поўна. А гэта — недаравальная хіба, якая паграбуе неадкладнага выпраўлення. Гратэскавыя вобразы лабітх пад Масквой немцаў з'яўляюцца нібы словамі з іншай песні і, на нашу думку, не гарманіруюць з выразна рэалістычным стылем усёго спектакля. Засталося яшчэ багата неахайных радкоў у п'есе, няудалыя пачасоныя сцэнічныя вобразы.

Прасякнуты вострым пацуццём сучаснасці, спектакль «Канстанцін Заслонаў» узбагачаў сацыялістычную культуру Беларускага народа і выхоўвае ў нашых людзей палымныя савецкі патрыятызм.

